

технологии, которая проходила в несколько этапов: 1) ознакомление студентов с методами педагогической диагностики; 2) актуализация положительного отношения к роли педагогической диагностики в профессиональной деятельности; стимулирование развития потребности в изучении теории педагогической диагностики; утверждение смысловой установки студентов на освоение диагностических умений; 3) использование методов педагогической диагностики качества образования на занятиях в высшей школе. Процесс диагностирования начинается с изучения признаков, присущих объекту, с дальнейшей идентификацией его базовых характеристик, и завершается заключительным диагнозом, результаты которого дают возможность использовать полученные знания на практике для перевоплощения или для гармонического развития объекта и возможного прогнозирования его будущей эволюции.

Ключевые слова: методика, педагогическая диагностика, качество образования, ситуации, будущие учителя.

Savchenko L. O. A technique of training of future teachers of technologies and drawing to pedagogical diagnostics of quality of education.

In article it is opened realization of an experimentally technique of pedagogical diagnosing of quality of education and vocational training of future teachers of technology which took place in several stages: 1) acquaintance of students with methods of pedagogical diagnostics; 2) updating of the positive relation to a role of pedagogical diagnostics in professional activity; stimulation of development of need for studying of the theory of pedagogical diagnostics; the adoption of semantic installation of students on development of diagnostic abilities; 3) use of methods of pedagogical diagnostics of quality of education on occupations at the higher school. Process of diagnosing begins with studying of signs, inherent in object, with further identification of his basic characteristics, and comes to the end with the final diagnosis which results give the chance to use the gained knowledge in practice for transformation or for harmonious development of object and possible forecasting of his future evolution. In pedagogic diagnostics interpreted as a General approach and as a process (composite) assessment of results of practical pedagogical activity, individual teachers, teaching staff, educational institutions in General. Pedagogical diagnostics is a clarification of all circumstances of the course of educational process, an accurate determination of the achieved results. In the most common understanding of pedagogical diagnostics is a set of methods of monitoring and evaluation aimed at identifying the impact of the decision of tasks of the educational process, differentiating students and improving curricula and methods of pedagogical influence to improve the educational process.

Keywords: technique, pedagogical diagnostics, quality of education, situations, future teachers.

УДК 378.147:377:34

Салогуб В. С.

**ДЕЯКІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

У статті розглянуто шляхи підвищення рівня правової культури особи як планомірний, керований, організований, систематичний і цілеспрямований процес дії на особу всієї сукупності форм, засобів і методів, наявних в арсеналі сучасної правової діяльності практики професійної освіти, з метою формування глибоких і стійких правових знань, переконань, потреб, цінностей, звичок активної правомірної поведінки, імунітету до здійснення правопорушень, а також як позитивні зміни в самій особі в результаті даної дії. Педагогічні дослідження припускають визначення системи початкових параметрів, критеріїв, оцінок.

Основними напрямками підвищення рівня правової культури є: правова освіта, тобто правовий всеобуч (декади правових знань); правова пропаганда в гуртожитках; правомірна поведінка викладачів вищих закладів освіти, їхня особиста участь у здійсненні, реалізації й охороні правових норм; самовиховання студентів, що включає накопичення правових знань, правової інформації; перетворює її в правові переконання, навички правомірної поведінки; готовність діяти, керуючись цими правовими переконаннями.

Ключові слова: правова культура, декларація, конвенція, права, свободи, громадянин, підвищення рівня правової культури, вчитель технологій, навчальний процес у вищому педагогічному навчальному закладі.

Початок творення незалежної Української держави покладено Декларацією про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. Саме вона визначила основні засади внутрішньої й зовнішньої політики, заклала підвалини розбудови суспільства й держави.

Становлення України як демократичної, правової держави, формування засад громадянського суспільства зумовлюють необхідність підвищення рівня правової культури населення [3]. Правова культура базується на початках загальної культури, являється невід'ємною її частиною та відображає рівень розвитку, менталітету народу. Правова культура – це сукупність цінносних досягнень людства у галузі права, які базуються на принципах справедливості, гуманізму, захисту прав і свобод людини, його честі і гідності. Усі правові норми є нормами культури, але не всі норми культури перетворюються на правові. Поряд з нормами права правова культура виступає регулятором суспільних відносин, в чому і проявляється її ціннісна роль. Наприклад, при зниженні рівня злочинності, необхідно в першу чергу підвищувати рівень правової культури, поваги до соціальних норм і цінностей. Висока правова культура особистості направлена на нетерпимість до будь яких порушень, затвердження законності і правопорядку, дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина. У зв'язку з цим вивчення такої важливої категорії, як правова культура є вельми актуальним. Всі зусилля потрібно зосередити на правовому вихованні молоді в тому числі і студентської. Це можна пояснити тим, що студенти в силу свого віку не можуть мати необхідного запасу правових знань, уявлень, переконань. Дуже важливо щоб такі знання були отримані в процесі належно поставленого правового виховання, від кваліфікованих наставників, а не із простих спостережень, або від знайомих, друзів, в результаті чого в молодих людей нерідко складаються неправильні уяви про правові явища, які в результаті доводиться виправляти. Саме теперішнім студентам потрібно буде в найближчому майбутньому вирішувати питання подальшого закріплення законності та правопорядку в сфері державного та господарського управління, освіти, культури, науки, охорони здоров'я, куди вони прийдуть як керівники і спеціалісти. Успіх професійної діяльності багато в чому буде залежати від рівня їх правової культури.

Сьогодні Україна самостійна у вирішенні питань науки, освіти, культури і духовного розвитку української нації, гарантує всім національностям, що проживають на її території, право їх вільного національно-культурного розвитку. [1]. Цьому сприяє державна національна програма “Освіта” (Україна XXI) [2], Закони України “Про освіту” (1991). “Про професійно-технічну освіту” (1998), “Про загальну середню освіту” (1999), “Про позашкільну освіту” (2000), “Про дошкільну освіту” (2001), “Про вищу освіту” (2002). Затверджено державні стандарти і програми, відповідно до яких освіта має забезпечити умови для інтелектуального розвитку учнів, виховання громадянина-патріота, а в подальшому закласти підґрунтя для формування демократичного суспільства, яке визнає освіченість, вихованість, культуру найвищою цінністю, незамінними чинниками стабільного, прискореного розвитку України.

Тому становлення України як демократичної, правової держави, формування засад громадянського суспільства актуалізує і проблему формування правової культури, починаючи з дошкільного та молодшого шкільного віку і її безперервність. Це визначило **мету нашого дослідження** – виокремити основні міжнародні та загальнодержавні документи в царині прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, актуалізувати їх основні положення, розкрити механізми реалізації та конституційного захисту прав, свобод і обов'язків людини і громадянина та використання отриманих знань у навчально-

виховному процесі в педагогічних навчальних закладах з метою підвищення рівня правової культури майбутніх учителів технологій.

Наше дослідження розглядає шляхи підвищення рівня правової культури особи як планомірний, керований, організований, систематичний і цілеспрямований процес дії на особу всієї сукупності форм, засобів і методів, наявних в арсеналі сучасної правової діяльності практики професійної освіти, з метою формування глибоких і стійких правових знань, переконань, потреб, цінностей, звичок активної правомірної поведінки, імунітету до здійснення правопорушень, а також як позитивні зміни в самій особі в результаті даної дії. Педагогічні дослідження припускають визначення системи початкових параметрів, критеріїв, оцінок. Створення такої системи можливе за умови виявлення суті тих явищ, що вивчаються, відбиваються, та позначаються у відповідному науковому апараті. Ключовими поняттями для нашого дослідження виступають категорії “культура”, “культура особистості”, “культура фахівця”, “правова культура”, “правова культура особи”, “правова культура фахівця”, “правова культура фахівця з вищою педагогічною освітою”. Окреслені завдання можуть бути реалізовані за безпосередньої та активної участі держави, її відповідних установ, суспільства в цілому. Особлива роль належить фахівцям системи освіти. Тому саме працівникам вищих педагогічних закладів освіти слід чітко визначати, які суспільно-моральні, громадські та правові завдання ставить суспільство перед учителем, допомогти майбутньому фахівцю створити (чи розробити) індивідуально орієнтовану програму, спрямовану на формування правосвідомості особистості громадянина.

Аналізуючи проблему підвищення рівня правової культури студентів, треба відмітити, що в цієї роботі існують певні недоліки. Перш за все, у її змісті більше уваги приділяється питанням кримінального права, по-друге, перевага надається вивченню прав майбутніх вчителів і менше уваги приділяється вивченню обов'язків, по-третє, недостатньо наголошується на особистій відповідальності людини за свої вчинки, по-четверте, практично відсутнє обґрунтування справедливості правових законів і норм (головний акцент робиться на заборонах); по-п'яте, відчувається розрив між змістом правових норм і конкретною поведінкою майбутніх вчителів.

Для усунення цих недоліків перш за все, треба удосконалювати систему правового всеобучу у сучасному вузі. На наш погляд, успішна робота по підвищенню рівня правової культури студентів, майбутніх фахівців можлива за умови, коли будуть враховуватися особливості сучасного стану формування громадянського суспільства та правової держави.

В першу чергу, слід враховувати ментальність української нації. Українська ментальність є надзвичайно складним, поліаспектним, неоднозначним, суперечливим, але разом з тим, оригінальним, самобутнім соціально-правовим феноменом. З цього приводу у вищих педагогічних навчальних закладах треба посилити увагу у навчально-виховному процесі до політичних і правових цінностей, до людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Майбутніх вчителів повинні ставитися до людини як міри всіх речей. А для цього треба забезпечити комплексне засвоєння майбутніми вчителями певних теоретичних знань.

Це досягається насамперед в навчально-виховному процесі через систему лекцій та семінарських занять, а також семінарів-дискусій, семінарів-конференцій, підготовку наукових доповідей і рефератів, “круглих столів”. Саме вони формують концептуальну ідею особистості, історичну освіченість, політичні цінності, ідеали, норми політичної і правової поведінки, дають знання про конституційні права і свободи людини і громадянина, їх реалізацію в умовах різних державних і політичних режимів, готують кожную людину до виконання нею ролі громадянина, формують культуру політичного спілкування, активну життєву позицію.

Не менш важливою складовою у підготовці майбутніх спеціалістів закладів освіти різних типів, на наш погляд, є організація системної, професійно орієнтованої

позанавчальної роботи відповідно до Державної програми розвитку освіти на 2006–2011 роки, державної програми “Вчитель”, Державних програм запобігання дитячій бездоглядності й безпритульності на 2006–2011 роки, відпочинку й оздоровлення “дітей вулиці”. Державної програми “Репродуктивне здоров’я нації на 2006–2015 роки”. Законів України “Про попередження насильства в сім’ї”, “Про охорону дитинства”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”, Концепції національно-патріотичного виховання молоді, постанов Верховної Ради України, указів та розпоряджень Президента України, нормативних актів МОН України, рішень з питань молодіжної політики інших міністерств і відомств України.

Згідно чинного законодавства в Концепції виховної діяльності вищого педагогічного навчального закладу має бути визначено, що правова освіта є обов’язковою для всіх майбутніх працівників виховних, дошкільних, середніх освітніх, вищих навчальних закладів, основна увага акцентується на правовій освіті та правовому вихованні молоді. Тому і сукупність правових заходів у ході роботи зі студентською молоддю різноманітна.

Основними напрямками підвищення рівня правової культури є: правова освіта, тобто правовий всеобуч (декади правових знань); правова пропаганда в гуртожитках; правомірна поведінка викладачів вищих закладів освіти, їхня особиста участь у здійсненні, реалізації й охороні правових норм; самовиховання студентів, що включає накопичення правових знань, правової інформації; перетворює її в правові переконання, навички правомірної поведінки; готовність діяти, керуючись цими правовими переконаннями.

Для підвищення рівня правової культури, та профілактики неправомірних дій студентів у навчально-виховній діяльності доцільно використовувати такі методи і форми:

– тематичні інформаційні години з питань роз’яснення нормативно-правових актів, законодавства з питань соціального забезпечення, сімейного, цивільного, адміністративного та кримінального права, трудового законодавства тощо (до роботи залучаються декани, куратори, викладачі відповідних курсів, працівники спеціальних структур та підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування):

– підготовка і розміщення роз’яснювальних та ознайомлювальних матеріалів про правові акти у засобах масової інформації (рубрики “Правова освіта майбутнього вчителя”, “Формуємо громадянина”):

– робота центру правових знань під девізом “Закон і молодь”;

– організація засідань Клубу “За здоровий спосіб життя”;

– проведення організаційно-освітніх заходів: прес-конференцій, зустрічей, лекцій, брифінгів, бесід, кураторських годин, семінарів, “круглих столів”, консультацій, вечорів запитань” і відповідей із залученням спеціалістів відповідних служб виконавчих органів державної влади та місцевого самоврядування тощо.

З метою профілактики правопорушень у студентському середовищі доцільно проводити науково-практичні конференції з питань забезпечення прав і свобод людини і громадянина (до Дня Конституції, до річниць Загальної декларації прав людини та Конвенції ООН про права дитини, Дня Європи, Дня студента). Важливим є те, що самі студенти – майбутні вчителі – виступають у ролі соціологів, статистів і навіть “делегатів дітей”, створюючи проблемні чи типові ситуації щодо реалізації прав та свобод. По можливості демонструються тематичні слайди, які репрезентують жахливі реалії і окреслюють потенційні шляхи їх вирішення.

Ефективною формою набуття правових знань виступає відеолекторій як один із напрямків співробітництва з громадськими організаціями та обласними організаціями Національної спілки кінематографістів України. Його функціонування дає можливість здійснювати відбір та показ конкурсних і тематичних фільмів у рамках щорічного міжнародного кінофестивалю “Дні документального кіно про права людини. Український контекст”. Студенти зі своїми наставниками переглядають та обговорюють неординарні роботи кіномитців України, Польщі, Німеччини та ін., що сприяє формуванню

аналітичного мислення майбутнього вчителя.

Зазначимо, що в полі постійної уваги адміністрації навчальних закладів, студентського самоврядування, студентської профспілки, інших громадських організацій мають бути питання протидії корупції. Систематично слід проводити виховні заходи, спрямовані на протидію формування стереотипів терпимого ставлення до корупції, схильності молоді обирати корупційні шляхи під час розв'язання особистих життєвих проблем, на виховання протидії й осуду підлабузництва, задобряння подарунками, конкурси антикорупційних плакатів “Корупція – зло, що роз’їдає суспільство” тощо. Важливе місце посідають зустрічі студентів із працівниками правоохоронних органів з питань формування відповідальності за корупційні дії, утвердження принципів справедливості, поваги до людської гідності, активної протидії порушенню законів.

Усі ці заходи сприяють не лише становленню молоді людини як особистості, громадянина вільної держави, якому гарантовані права і свободи, а й усвідомленню того, що насправді ще багато належить зробити для того, щоб Україна і в подальшому утверджувалась як держава з високим рівнем правової культури, яка сповідує загальнолюдські гуманітарні цінності та ідеали.

Висновки. Таким чином, комплексний підхід до підготовки педагога дає можливість узагальнювати наукову інформацію історичного, політичного, гуманітарного характеру, формувати у майбутніх вчителів технологій аналітично-критичне мислення; спонукає виробляти власний погляд; на ту чи іншу проблему, знаходити шляхи їх вирішення.

Використана література:

1. Конституція України. 28 червня 1996. – К., 1996.
2. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К., 1994.
3. Про Національну програму правової освіти населення. Указ Президента України від 20 жовтня 2001 року „МБ 992/2001. – Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – С. 36-44.

References:

1. Konstytutsiya Ukrainy. 28 chervnya 1996. – K., 1996.
2. Derzhavna natsional'na prohrama “Osvita” (Ukrayina XXI stolittya). – K., 1994.
3. Pro Natsional'nu prohramu pravovoyi osvity naseleynna. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20 zhovtnya 2001 roku „M’ 992/2001. – Ofitsiynny visnyk Ukrainy. – 2001. – № 43. – S. 36-44.

Салогуб В. С. Некоторые пути повышения уровня правовой культуры будущих учителей технологий.

В статье рассмотрены пути повышения уровня правовой культуры личности как планомерный, управляемый, организованный, систематический и целенаправленный процесс воздействия на личность всей совокупности форм, средств и методов, имеющихся в арсенале современной правовой деятельности практики профессионального образования, с целью формирования глубоких и устойчивых правовых знаний, убеждений, потребностей, ценностей, привычек активного правомерного поведения, иммунитета к совершению правонарушений, а также как позитивные изменения в самой личности в результате данного действия. Педагогические исследования предполагают определение системы исходных параметров, критериев, оценок.

Основными направлениями повышения уровня правовой культуры являются: правовое образование, то есть правовой всеобуч (декады правовых знаний); правовая пропаганда в общежитиях; правомерное поведение преподавателей высших заведений образования, их личное участие в осуществлении, реализации и охране правовых норм; самовоспитания студентов, что включает накопление правовых знаний, правовой информации; превращает ее в правовые убеждения, привычки правомерного поведения; готовность действовать, руководствуясь этими правовыми убеждениями.

Ключевые слова: правовая культура, декларация, конвенция, права, свободы, граждан, повышение уровня правовой культуры, учитель технологий, учебный процесс в высшем педагогическом учебном заведении .

Salogub V. S. Some ways to increase the level of legal culture of future teachers of technologies.

In article ways of increase of level of legal culture of personality as a systematic, controlled, organized, systematic and purposeful process of impact on the personality of the whole totality of forms, means and methods available in the Arsenal of modern legal practice's professional education, to form deep and lasting legal knowledge, beliefs, needs, values, habits active lawful behavior, immunity to commit crimes, as well as positive changes in the person as a result of this action. Pedagogical research suggests the definition of system baselines, benchmarks, ratings.

The main directions of increase of level of legal culture: legal education, legal education (decade of legal knowledge); legal advocacy in the dorms; good behavior of teachers in higher education institutions, their personal involvement in the implementation, realization and protection of legal norms; self-education students, which involves the accumulation of legal knowledge, legal information; makes it legal beliefs, habits of lawful behavior; a readiness to act, guided by these legal convictions.

Keywords: legal culture, declaration, convention, rights, freedoms, citizen, increase of level of legal culture, teacher technology, educational process in higher pedagogical educational institution .

УДК 373.5016:62092

Скутін А.

**ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ
АКАДЕМІКА Д. О. ТХОРЖЕВСЬКОГО**

У статті проаналізовано комплексний вплив соціально-економічних, суспільно-політичних та освітньо-педагогічних чинників формування науково-педагогічного світогляду академіка Д. О. Тхоржевського, одного з провідних методистів трудового навчання у період другої половини ХХ на початку ХХІ століття. Під його науковим керівництвом було розроблено дидактичні основи освітньої галузі “Технологія” у державному стандарті загальної середньої освіти в Україні.

У другій половині 90-х років ХХ ст. на початку ХХІ ст. Дмитро Олександрович Тхоржевський був загально визнаним авторитетним лідером серед методистів трудового навчання на теренах України. Він очолював наукові колективи, якими було розроблено підпрограму “Трудова підготовка” до Державної національної програми “Освіта (Україна ХХІ століття)”, (1994), проект Державного стандарту загальної середньої освіти в Україні в освітній галузі “Технологія” (1997), проект концепції “Трудове навчання у 12-річній загальноосвітній школі” (2001). Вчений розробляв дидактичні основи структури, мети та змісту освітньої галузі “Технологія”.

Ключові слова: методика трудового навчання, академік Д. О. Тхоржевський, чинники, науково-педагогічний світогляд.

Становлення освітньої галузі “Технологія” як і в цілому вітчизняної методики трудового навчання безпосередньо пов’язане з науково-педагогічною діяльністю видатного вченого, академіка Д. О. Тхоржевського.

Запропоновані академіком Д. О. Тхоржевським вихідні положення концепції “Трудове навчання у 12-річній загальноосвітній школі” стали основою для розробки проектно-технологічного, особистісно-спрямованого та національного підходів в освітній галузі “Технологія” на сучасному етапі.

Значний внесок у висвітлення педагогічної спадщини академіка Д. О. Тхоржевського здійснено Я. В. Бобилевою, а також у низці авторських публікацій В. В. Гаргіна, О. М. Коберника, В. К. Сидоренка та О. Підлущького. Але вищезгадані дослідження не вичерпують аналіз багатогранної науково-педагогічної та адміністративно-управлінської діяльності академіка Д. О. Тхоржевського, яка розгорталась під впливом певних історичних факторів та чинників.